

ренню їх асортименту, підвищенню їх якості та зниженню роздрібних цін, зростанню обсягу товарообігу. Розвиток сфери виробництва, який потребує відродження, перепрофілювання, реконструкції та модернізації на інноваційній основі шляхом залучення інвестицій, є базою успішного розвитку торгівлі регіону. Кардинальних змін потребує стан торговельної галузі регіону, яка повинна розвиватись у напрямку наближення до вимог сучасних європейських стандартів. Такий цільовий орієнтир має дати змогу виявити оптимальні напрямки та дієві інструменти антикризової регіональної політики, спрямованої як на послаблення негативного впливу кризи, досягнення стабільності, відновлення ділової та інвестиційної активності підприємств на підґрунті якісних структурних зрушень внутрішньої торгівлі в економіці регіону.

Література

1. Лігоненко Л.О. Споживчий ринок України: методологія дослідження та регулювання: Монографія / За заг. ред. Л.О. Лігоненко. – К. : Київ. Нац.торг.-екон. Ун-т, 2007. – 379 с.
2. Мазаракі А.А. Торговельне підприємство: стратегія, політика, конкурентоспроможність : монографія / А.А. Мазаракі, Д.М. Пшеслінський, І.В. Смолін. – К. : КНТЕУ, 2010. -384с.
3. Марцин В.С. Економіка торгівлі / В.С. Марцин – [2-ге вид., випр. і доп.] – К. : Знання, 2008. – 603 с.
4. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2010 рік. – Ч.: Головне управління статистики Чернівецької області. – Чернівці 2010.– 597 с.
5. Торгова мережа області та її спеціалізація у 2010 році: Статистичний бюлетень. – Ч.: Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2010. – 49 с.
6. Оптовий продаж товарів підприємствами оптової торгівлі за 2011 рік: Статистичний бюлетень. / За ред. Копельчук С.О. Ч: Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2012. – 16 с.

Грабчук М. В.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА У ПРОЦЕСІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ

У ринковому середовищі підприємство, як суб'єкт господарювання, ставить за мету отримання прибутку. Наявність прибутку і використання його як джерела подальшого економічного росту, капіталізації, забезпечує йому конкурентоздатність, стабільність розвитку.

В Україні у 2011 р. більше 40 % підприємств, як великих так і малих, за результатами звичайної діяльності є збитковими [1]. Стабільно збитковими за останні 10 років були у середньому 36 % підприємств.

В умовах капіталізму збиткові підприємства не витримують конкуренції і розоряються. В Україні збиткові підприємства функціонують у такому статусі продовж довгих років, але не можуть легально займатися процесами капіталізації. Для активізації процесів капіталізації на підприємствах України є потреба визначитися з причинами масової збитковості підприємств. Однією з таких причин є відволікання у суб'єктів господарювання частини їх обігових коштів і, тим самим, створення умов неефективного використання фінансових ресурсів.

Проблеми трансформації фінансових ресурсів підприємства в капітал, забезпечення приросту доданої вартості по завершенню кожного відтворювального процесу досліджуються такими вченими як М. Бертонеш, Р. Найт, И.А. Бланк, І.П. Булеев, Н.Ю. Брюховецька, А.А. Гриценко, І.І. Ковалев В. В. Лігоненко Л.О. та інш.. Іноземні і вітчизняні вчені наголошують на необхідності одночасного формування умов для здійснення капіталізації підприємств на макро, мезо- і мікрорівнях. Чистий дохід підприємства направляється на компенсацію понесених витрат до складу яких відносяться і суми податків, які включаються до собівартості продукції, а саме податок на землю, збір за спеціальне використання водних ресурсів, екологічний податок, єдиний соціальний внесок тощо. Частина обігових коштів підприємства витрачається на сплату податку на додану вартість, який входить до складу ціни закупки товарів, робіт, послуг, які використовуються у господарській діяльності та основних фондів, які підлягають амортизації.

На підприємстві легкої промисловості ТОВ «Донбас», яке має збитки за результатами господарської діяльності, розраховані наступні показники: податкове навантаження як відношення суми земельного податку, податку за спеціальне водокористування, екологічного податку до суми чистого доходу; соціальне навантаження як відношення єдиного соціального внеску до суми чистого доходу; «додаткове фіскальне навантаження», як відношення суми ПДВ, не відшкодованого на кінець звітного року до суми чистого доходу. «Додаткове фіскальне навантаження» виникає як результат несвоєчасного відшкодування з бюджету частки обігових коштів підприємства - задекларованих як від'ємне значення податку на додану вартість.

Розрахунки доводять, що за рахунок несвоєчасного відшкодування ПДВ навантаження на підприємство в шість разів перевищує податково-соціальне навантаження. Так, податкове навантаження на підприємстві за результатами 2010 р. склало 3,2 %, соціальне навантаження – 0,07 %, тоді як додаткове фіскальне навантаження - 19,8 %. Відтягнення обігових коштів підприємства є стабільним. У середньому з 2007 р. по 2010 р. включно воно складало 18,9 %. Зміни до оподаткування, внесені податковим Кодексом України, дозволили у 2011 р. податкове навантаження дещо зменшити. На підприємстві, що аналізується, воно зменшилось до 2,7 %. В той же час залишається проблемним несвоєчасне повернення суб'єкту господарювання власних фінансових ресурсів.

ПДВ, що є складовою ціни закупки продукції, яка призначена для ведення господарської діяльності, або податковий кредит у сумі що вища за податкове зобов'язання з поставки, підлягає відшкодуванню з бюджету згідно чинного за-

конодавства з 1998 року. Наявність фактів незаконного відшкодування ПДВ обумовили активну діяльність посадових осіб ДПС України щодо посилення контролю за процесами відшкодування ПДВ, удосконалення методики перевірки нарахування та сплати податку на кожній стадії виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг, інформаційного забезпечення щодо виконання зобов'язань продавців і покупців в автоматизованій системі звітності платників ПДВ.

У ст. 200 Податкового Кодексу України визначено право платника податку на отримання автоматичного бюджетного відшкодування ПДВ [2]. Введення цієї процедури дозволило податківцям більш активно проводити відшкодування ПДВ. За даними Голови державної податкової служби України О. Клименко у 2012 р. середня сума відшкодування склала 2 млрд. грн. у місяць, а доля виконаних заявок - 60% від загальної суми отриманих [3].

В той же час стаття включає перелік умов тільки при виконанні яких здійснюється автоматичне відшкодування. Аналіз цих умов дозволяє поділити їх на дві частини. По-перше, це перелік ознак, які характеризують, по суті, саму законність відшкодування і тому є зрозумілими і доцільними. По-друге, це перелік тих чи інших критеріїв, які є бажаними для «фіску», але не пов'язані із економіко-правовими складовими ПДВ. Як приклад - одним із критеріїв є чисельність працівників, які перебувають з платниками ПДВ у трудових відносинах, або відшкодування ПДВ при експорті лише за умови, що компанія експортує не менше 40 % своєї продукції.

Поява терміну «автоматичне відшкодування» ПДВ не вирішує проблеми своєчасного повернення від'ємного значення податку усім суб'єктам господарювання, які мають на це право згідно з чинним законодавством. Своєчасне повернення обігових коштів підприємствам дозволить ефективно використовувати ці грошові кошти для отримання прибутку і його капіталізації.

Враховуючи соціально-економічну сутність ПДВ та економічні інтереси суб'єктів підприємництва вважаємо доцільним внести зміни у розділ V Податкового Кодексу України, статтю 200 пункт 19.6 щодо критеріїв, які дають право на автоматичне відшкодування ПДВ та вилучити підпункти а, б, в.

Література

1. Держстат України, 1998-2011. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/fin/chpr/chpr_ed/chpr_ed_u/chpr_ed_0211_
2. Податковий кодекс України / ВВР України від 08.04.2011 р., № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17 /, стор. 556, стаття 112.
3. <http://ntws.finance.ua/>